

Cum privesc principalele partide politice sistemul de pensii și ce schimbări au în vedere, din perspectiva anului electoral 2008

PENSIILE ROMÂNILOR: ÎNTRE REFORMĂ ȘI CONTRAREFORMĂ

SAR și Konrad Adenauer Stiftung au organizat în 19 martie un seminar în care s-au discutat principalele probleme ale sistemului de pensii: atât pilonul I (pensiile de stat) cât și pilonul II, nou introdus (pensiile private obligatorii). Partidelor li s-a cerut să formuleze în prealabil poziții scrise, răspunzând unui chestionar cu puncte precise întocmit de SAR. Acest raport vă prezintă o sinteză a pozițiilor și observațiilor mai interesante făcute în timpul discuțiilor de reprezentanții autorizați ai partidelor, Comisiei de supraveghe, companiilor de asigurare și analiștilor independenți prezenți.

Un punct important de consens între partidele relevante pe scena politică este acela că baza de colectare a contribuțiilor de asigurări sociale (CAS) trebuie lărgită urgent, prin cuprinderea unor categorii care actualmente nu contribuie (agricultori, liber profesioniști, asociații familiale) precum și printr-o mai bună definiție a noțiunii de venit (inclusiv sporurile și beneficiile), așa cum prevăd de altfel deja unele legi aflate în vigoare, dar ignorate în practică.

Surprinzător, nu? Este exact ceea ce a propus de curând ministrul Păcuraru, iar după scandalul public stârnit și pasul înapoi făcut de acesta n-ai fi zis cât de mult consens în cercurile politice întrunește de fapt inițiativa sa. PSD și PDL au susținut în esență același lucru în timpul discuțiilor de ieri, anume că exceptarea unor largi categorii de venituri și persoane de la CAS este inechitabilă și ineficientă pentru Bugetul de Asigurări Sociale de Stat (BASS). Ceea ce au criticat ele mai curând a fost modul confuz și improvizat în care

**Impozitarea
pe beneficii se
întoarce**

Martie 2008

	PDL	PSD	UDMR	PNL¹
1. Ce măsuri propuneți pentru echilibrarea raportului dintre numărul de pensionari și cel de angajați care contribuie la fondul de pensii?	<p>1. Stimularea investițiilor generatoare de locuri de muncă, ca principală sursă de creștere a veniturilor; politici fiscale de creștere economică susținută pe termen lung, ca premiză a lărgirii bazei de impozitare.</p> <p>2. Aplicarea cu consecvență a Legii pensiilor: nu doar angajații sunt obligați să contribuie la sistemul public, dar și cei care realizează un venit profesional (liber profesioniști, manageri, asociații familiale etc)</p> <p>3. Întărire și control în sistemul de acordare a pensiilor de invaliditate (puternic abuzat), ceea ce va duce la diminuarea numărului lor în 2-3 ani;</p> <p>4. Revizuirea sistemului de acordare a pensiilor anticipate parțial sau chiar eliminarea lor.</p> <p>5. Noi măsuri legislative și instituționale de reducere a muncii "la negru" sau "la gri", care să aducă în sistemul de pensii pe cei care nu contribuie în prezent. Trebuie atrasă în sistemul de asigurări sociale cel puțin 30% din forța de muncă din rural.</p> <p>6. Armonizarea procedurilor de evidență a contribuabililor între sistemul public și cele administrate privat, pentru a lărgi baza de contribuitori la toate cele trei sisteme.</p>	<p>1. Control mai strict la pensionarea de invaliditate și mărirea diferenței între valoarea pensiei la termen și a pensiei de invaliditate.</p> <p>2. Introducerea obligativității asigurării persoanelor cu venituri din agricultură, ca și a altor categorii în prezent neplătitoare de CAS, statul urmând să subvenționeze în primul caz la scadență 2/3 din cheltuieli.</p> <p>3. Creșterea eficienței programelor de ocupare; reorganizarea din temelii a instituțiilor centrale, în primul rând a ANOFM, care astăzi este o agenție parazită prin comparație cu Casa de pensii, supraîncărcată cu sarcini..</p> <p>4. Mărirea ecartului dintre salariul minim pe economie și ajutorul de șomaj (prin mărirea primului) pentru eliminarea efectului de descurajare la angajare existent astăzi pe piață.</p>	<p>Crearea unor condiții, cum ar fi acordarea facilităților fiscale și alte avantaje care să atragă investițiile, având ca efect crearea de noi locuri de muncă, precum și sprijinirea desfășurării unor activități economice de către persoanele fizice.</p>	<p>Reanalizarea criteriilor de eligibilitate pentru pensia anticipată, anticipată parțială și de invaliditate. Reducerea cheltuielilor administrative în general.</p>
2. Date fiind proiecțiile sumbre privind echilibrul financiar al fondului de asigurări sociale de stat (pilonul I), ce măsuri veți adopta dacă veți face parte din Guvernul următor?	<p>1. Restructurarea cheltuielilor publice și reducerea unora nelegate de dezvoltare sau modernizarea administrației.</p> <p>2. Noi principii și o altă metodologie de bugetare / monitorizare a proiecției și execuției bugetului consolidat (bugetarea multianuală).</p> <p>3. Separarea administrării fiscale de politica fiscală.</p> <p>4. Aplicarea de măsuri pentru asigurarea convergenței structurii veniturilor publice cu cele ale unor țări cu economii dezvoltate (ex. veniturile nefiscale)</p> <p>5. Creșterea veniturilor și reducerea cheltuielilor BASS, prin: crearea unei cote per capita virate de la bugetul de stat; mărirea numărului de contribuitori, prin politici de ocupare active, țintirea ruralului și control privind munca la negru; mai bună corelare a datelor cu cele de la ANAF; eliminarea pensiei anticipate parțiale, sau creșterea penalităților; mai bun control al acordării pensiei de invaliditate</p>	<p>1. Lărgirea bazei de impozitare prin calcularea contribuțiilor la toate cheltuielile din fondul de salarii.</p> <p>2. Politici de aducere la suprafață a muncii la negru și încurajarea întoarcerii persoanelor ce lucrează în străinătate.</p> <p>3. Limitarea cheltuielilor printr-un control mai strict al pensionărilor de invaliditate, un sistem abuzat și ajuns în România "sport național".</p> <p>4. Introducerea unei pensii minime garantate, chiar și pentru cei care nu au stagiul complet de contribuție ("ancoră socială")</p>	<p>Îmbunătățirea sistemului de colectarea a debitelor, precum și fuzionarea instituțiilor de stat cu structuri teritoriale mici, astfel încât să se ajungă la la reducerea cheltuielilor administrative.</p>	<p>1. Transferuri de la bugetul de stat;</p> <p>2. Extinderea bazei de impozitare și creșterea veniturilor sistemului public prin impunerea majorității veniturilor încasate;</p> <p>3. Creșterea veniturilor BASS prin creșterea salariului brut în 2008-2013; creșterea naturală a PIB va contribui la diminuarea deficitului;</p> <p>4. Continuarea reducerii CAS pentru creșterea gradului de colectare.</p>

5

1421

¹ Ordinea partidelor în tabel este cea în care au sosit răspunsurile. Poziția PNL este cea reflectată în inițiative legislative și strategia de guvernare.

<p>3. Dacă sumele colectate din contribuții vor fi insuficiente pentru plata pensiilor, sunteți de părere că:</p> <p>(a) fondul de pensii publice (pilonul I) trebuie suplimentat cu transferuri de la bugetul de stat? Dacă da, trebuie să existe o limită a acestor transferuri?</p> <p>sau</p> <p>(b) punctul de pensie trebuie lăsat să scadă un pic, raportat la salariul mediu?</p>	<p>(a) Singura soluție astăzi este ca BASS să fie suplimentat cu transferuri de la bugetul de stat. Analizăm posibilitatea introducerii unei cote per capita virată din bugetul de stat, stabilită prin lege, după modelul altor state din UE. Simultan trebuie redus deficitului bugetului sistemului public de pensii, prin măsurile menționate la (1).</p> <p>Analizăm posibilitatea unor finanțări suplimentare din alte surse decât contribuții, care să funcționeze cca 25-30 de ani până când sistemele de pensii private vor deveni mature și vor începe să furnizeze primele pensii.</p> <p>Analizăm posibilitatea ca unele cheltuieli din BASS cu caracteristici non-contributive și chiar discriminatorii, datorită limitărilor impuse de fondurile existente (cum ar fi biletele de odihnă și tratament), să fie acoperite din alte surse.</p> <p>(b) Nu</p>	<p>(a) PSD susține necesitatea transferării de sume de la bugetul de stat către BASS dacă veniturile încasate din contribuții nu ajung pentru plata pensiilor.</p> <p>(b) Aceste transferuri pot urca până când plățile în sistem se vor apropia de 10% din PIB, care ar fi un plafon maximal. În momentul în care cheltuielile ar atinge acest plafon, realist vorbind, este inevitabilă o erodare a valorii punctului de pensie sub 45% asigurat acum, ca soluție de ultimă instanță pentru limitarea cheltuielilor.</p>	<p>(a) Nu</p> <p>(b) Nu</p>	<p>(a) Da. Prognoza transferurilor de la bugetul de stat pentru perioada 2008-2017 este de 7.3 miliarde euro, după care bugetul asigurărilor sociale vor avea un trend crescător în excedent bugetar.</p> <p>(b) Nu va fi nevoie, conform prognozei optimiste a guvernului.</p>
<p>4. Este posibilă continuarea reducerii % CAS în 2008, în concordanță cu programul de guvernare și al Alianței DA?</p>	<p>Da, dar depinde de succesul aducerii la suprafața a muncii din economia subterană. Dacă baza de impozitare crește în continuare, CAS pot scădea. Programul Alianței DA din 2004 trebuie ajustat în sensul că 6% din scăderea CAS poate fi acordată direct, iar 4% sub formă deductibilă, de investiție făcută de firme în resursa umană.</p>	<p>O nouă reducere de CAS nu mai este posibilă înainte de jumătatea mandatului viitorului guvern, adică prin 2010-2011.</p>	<p>-</p>	<p>Da, reducerile se vor face până la sfârșitul anului.</p>
<p>5. Care este poziția dumneavoastră față de creșterea vârstei de pensionare? Care este poziția dumneavoastră privind egalizarea vârstei de pensionare dintre femei și bărbați?</p>	<p>O majorare peste limitele legale actuale nu este o prioritate, ținând seama de speranța medie de viață. Ca modificare imediată e necesară însă eliminarea porțiunilor care duc la pensionări anticipate și scad vârsta efectivă medie de pensionare.</p> <p>Egalizarea vârstelor între bărbați și femei este impusă de legislația europeană ce nu permite discriminări de gen. Majoritatea țărilor membre și-au aliniat legislația, cu aplicabilitate în prezent sau după o perioadă de timp. Este o decizie care trebuie luată în viitor, fie ca egalizare a stagiului de cotizare, fie ca egalizare treptată a vârstei de pensionare eșalonată pe o perioadă lungă de timp, dar nu o prioritate.</p>	<p>Nu se pune problema creșterii vârstei standard de pensioare peste limitele prevăzute de legislația în vigoare, cel puțin până la momentul intrării în plată a pensiilor din pilonul II.</p> <p>Egalizarea vârstei de pensionare pentru bărbați și femei se va face doar când nu vom mai putea rezista contrângerilor de acquis, dar ar fi ultima pe lista de priorități în acest moment.</p>	<p>Creșterea vârstei de pensionare sau egalizarea femeii-bărbați sunt inoportune, întrucât condiția psihică și fizică a cetățenilor români este sub cea din alte țări europene. În comunism se muncea 6 zile pe săptămână, condițiile de trai, alimentația și stresul contribuind la degradarea organismului. Femeile nu beneficiau de concediu pentru creșterea copilului (după trei luni de la naștere erau obligate să</p>	<p>În favoarea egalizării stagiului de cotizare și a vârstei de pensionare dintre femei și bărbați, fie în sensul ridicării limitei pentru femei fie prin coborârea limitei pentru bărbați.</p>

			se reîntoarce la muncă) iar îndatoririle domestice le apăsau suplimentar. Performanțele românilor azi nu sunt comparabile cu ale celorlalți.	
6. Considerați înființarea pilonului II de pensii (pensii obligatorii administrate privat) o măsură bună în reformarea sistemului de pensii din România	Înființarea pilonului II este nu doar o măsură bună, dar a fost nepermis de mult întârziată, efectele pozitive ale existenței unei a două pensii bazate pe capitalizare și individualizare urmând să se aplice numai persoanelor care nu depășesc în prezent vârsta de 45 de ani.	Chiar dacă PSD a avut unele rezerve privind crearea pilonului II, aceste discuții sunt acum istorie. Vom continua reformele în această paradigmă cu trei piloni, dar vom cântări foarte bine fiecare pas de făcut.	Da	Da
7. Care sunt marile provocări ale pilonului II și cum intenționați să le rezolvați?	<ul style="list-style-type: none"> - Elaborarea și aprobarea în Parlament, până la sfârșitul lui 2009, a legii privind organizarea și funcționarea sistemului de plată din pilonul II; - Elaborarea și aprobarea în Parlament, în procedură de urgență, a legii privind modul de organizare și funcționare a fondului de garantare a pensiilor private (pilon II și III); - Analiza posibilităților, împreună cu MFP, de creștere mai rapidă a contribuțiilor către pilonul II (măsură solicitată de administratorii privați). 	Garantarea randamentelor în pilonul II și buna supraveghere a sistemului de către autoritatea de stat.	Urmează a fi evidențiate după o perioadă de funcționare.	Întărirea cadrului legislativ privind răspunderea juridică și a sistemului de sancțiuni (OUG112/2007 în prezent în Parlament) și stabilirea cadrului de funcționare a sistemului de garantare. Urmează ca după o perioadă de funcționare să fie reanalizată situația pilonului II.
8. Susțineți modificarea legislației pentru garantarea unui randament minim egal cu rata inflației?	Nu. Ideea are o miză exclusiv electorală și nu duce decât la o scădere a profitului asiguratului către nivelul inflației, pentru că fondurile vor face investiții foarte conservatoare. Legea în vigoare are destule garanții privind randamentele și realizarea lor, nu la sfârșit de acumulare, ci trimestrial. Acestea asigură practic randamente peste inflație pe perioade lungi.	Este necesară existența unor garanții suficient de puternice. În momentul de față se discută în partid dacă acest randament va fi legat de rata inflației. O decizie privind poziția oficială a partidului va fi luată până la începerea campaniei electorale din toamnă.	Da. Necesitatea este impusă de inflația economică.	Nu.
9. Susțineți scurtarea duratei până la atingerea plafonului de 6% din venituri ce va fi administrat privat.	Luăm în considerare posibilitatea accelerării mării viramentelor către administrare privată, dar această opțiune trebuie atent analizată luând în considerare deficitele pilonului I și efectele acestora asupra deficitului bugetului de stat.	Nu. Nu este necesară modificarea acestei perioade, nici pentru a o scădea, nici pentru a o mări.	-	Nu este necesară.
10. Susțineți anularea obligativității participării la pilonul II a grupului de contribuabili până în 35 de ani?	Nu. Pilonul II ar deveni astfel facultativ iar efectul său s-ar pierde: acela de a-i obliga pe tineri să-și asigure o pensie combinată, mai mare decât a părinților lor. Sistemului public ar avea probleme serioase pe termen lung.	Nu. PSD va propune reforme pentru îmbunătățirea sistemului păstrând obligativitatea pilonului II.	Nu. Pilonul I dă o pensie insuficientă, deci e necesară completarea acesteia prin Pilonul II.	Nu.

s-a luat decizia, ceea ce a dus la cantonarea discuției publice în teme spectaculoase, dar marginale în raport cu principiul general (impozitarea mașinilor de serviciu sau telefoanelor mobile); precum și faptul că ministrul Păcuraru a fost lăsat în ofsaid de premier și colegul său de la Finanțe, în a căror răspundere cade de fapt clarificarea definirii venitului personal impozabil și stabilirea politicilor generale de contribuție la bugetele de stat.

Cu alte cuvinte, după cum reiese din tabelul-sinteză de mai sus, cele două partide de opoziție susțin principiul ce a stat la baza inițiativei lui Păcuraru, pe care guvernul – paradoxal – l-a respins, dar critică metoda și momentul ales pentru aplicare. Concluzia este deci că discuția pe această temă nu s-a încheiat, iar guvernul format după viitoarele alegeri, fie de către PDL, fie de PSD, va repune subiectul pe agendă. Reprezentantul PSD, fostul ministru **Marian Sârbu**, a dat chiar exemplul unui proiect de lege care să prevadă obligativitatea asigurărilor pentru persoanele care obțin venituri din agricultură, acestea urmând să achite o treime, iar statul restul de două treimi din contribuție.

În altă orine de idei, vicepreședintele PDL, **Adriean Videanu**, prezent la dezbatere, a afirmat că cea mai importantă resursă pentru redresarea pilonului I de pensii este zona economiei subterane, care trebuie scoasă la suprafață prin intermediul unor politici fiscale coerente, care să determine

intrarea voluntară în economia "verde" a economiei "gri".

De asemenea, **Videanu** a susținut că reducerea contribuțiilor la CAS poate continua și anul acesta, pentru atingerea țintelor promise în programul Alianței DA în 2004, printr-o reducere directă finală de 6%, plus un 4% deductibil ca investiție în formarea angajaților. El a fost de părere că recenta majorare a pensiilor a fost exagerată; o mărire trebuia făcută, însă doar până la limita deficitului BASS. Peste aceasta pensiile pot crește sustenabil doar în urma unei lărgiri reale a bazei de impozitare.

În schimb **Marian Sârbu** nu crede că mai este loc de reducerea CAS în anul acesta sau cei următori, cel puțin nu până la jumătatea mandatului viitorului guvern, adică prin 2010-2011. Fondul de pensii este întins la limită și deja trebuie alimentat prin transferuri de la bugetul de stat, poziție susținută încă de astă-vară de PSD. Reprezentantul PSD a spus că trebuie păstrat cu orice preț punctul de pensie la valoarea atinsă acum, de 45% din salariul mediu. Însă, în același timp, a făcut clar faptul că finalmente nu se poate plăti pe pensii mai mult de 10% din PIB, deci dacă se va ajunge în preajma acestui plafon, o nouă erodare a punctului de pensie este inevitabilă.

În plus, **Sârbu** a punctat și proasta distribuție a resurselor umane în interiorul Ministerului Muncii și a instituțiilor din subordinea sa, care trebuie reorganizat din temelii. El a dat exemplul Agenției Naționale pentru

Ocuparea Forței de Muncă, care este la ora actuală o instituție "aproape parazită", în timp ce altele, precum Casa de Pensii, se sufocă de sarcini.

La rândul său, fostul ministru **Gheorghe Barbu** a ridicat problema mai puțin discutată a numărului pensionarilor de invaliditate, care s-a triplat net în ultimii opt ani, cu complicitatea sistemului de medicină a muncii, adâncind astfel deficitul sistemului de pensii de stat. Omologul său Marian Sârbu a confirmat acest diagnostic. Ieșirea la pensie pe caz de invaliditate a ajuns în România "sport național", bolile psihice fiind tot mai des

Pensiile de invaliditate s-au triplat în ultimii opt ani; fraudarea sistemului a ajuns "sport național"

invocate, pentru că sunt mai greu de controlat. O evaluare recentă pe un eșantion de 3.000 de dosare realizată de autoritățile responsabile cu pensiile a arătat că jumătate din cazurile

aprobate trecuseră de sistemul medical fără îndeplinirea condițiilor de pensionare pentru invaliditate. Nu se știe care poate fi această proporție în totalul celor aproape 500.000 de astfel de pensionari.

Jumătate din timpul dezbaterilor a fost alocat chestiunilor atât de intens discutate recent, legate de **pilonul II de pensii** (obligatoriu, administrat privat). Garantarea fondurilor de pensii cu rata inflației, suplimentar față de garanțiile de randament deja existente în sistem, este contestată de o parte a spectrului politic – cu excepția PSD și UDMR – dar mai ales de reprezentanții companiilor care administrează fondurile. Principalele lor argumente sunt că există deja garanții în lege iar experiența internațională arată că în practică randamentele sunt oricum peste inflație pe termen lung. Însă dacă s-ar introduce între criteriile de garantare rata inflației, în special în varianta strictă a raportării anuale, acest lucru i-ar sili automat să facă planuri de investiții foarte conservatoare, deci mai puțin productive, astfel încât pensia finală ar putea fi cu până la 30% mai mică decât pe planurile actuale.

Mircea Oancea, vicepreședintele **Comisiei de Supraveghere a Pensiilor**

Private, a susținut această poziție, arătând ca organismul pe care-l conduce va stabili oricum un asemenea randament minim, care va fi aproximativ același cu randamentul minim al pieței, în virtutea actualei legislații. Fostul ministru **Barbu** a adăugat că ideea garantării cu inflația are un rol pur electoral, legislația în vigoare având o serie întreagă de condiții referitoare la randamentele trimestriale și realizarea lor.

În fine, din public s-a făcut și observația că este un pic curios ca statul să ceară administratorilor privați o garanție ce trebuie îndeplinită anual în pilonul II, când el însuși nu oferă această garanție în pilonul I (anume, că pensiile publice nu se erodează cu inflația anual sau pe perioade mai lungi). De exemplu, dl. **Mihai Șeitan**, fost președinte al CNPAS, a prezentat un calcul interesant care arată că, dacă o persoană cu venit mare a contribuit la sistemul de pensii pe parcursul vieții cu suma de 200.000 euro, ea va primi ca pensie, pe o perioadă medie de 15 ani de plată, cam 50.000 de euro, adică doar o pătrime din contribuție, datorită inflației și actualului sistem redistributiv.

De partea cealaltă, dl. **Marian Sârbu** a precizat că PSD și-a acordat un răgaz de reflecție până la începerea campaniei electorale din toamnă, în acest interval urmând să se ia o decizie privind poziția oficială a partidului în chestiunea garantării cu inflația (vezi tabelul-sinteză). Expertul **Grupului de Economie Aplicată (GEA)** – think tank independent care a lansat recent dezbaterile pe această temă – a susținut că experiența internațională și actualul climat investițional instabil impun introducerea de garanții suplimentare și a conchis că o reducere a pensiilor de 30% în urma acestei măsuri, așa cum estimează sectorul privat, este improbabilă.

A reieșit din discuție că este esențial ca experții tehnici – pro sau contra acestui sistem de garantare suplimentară – să lămurească baza factuală de la care pleacă analizele lor, înainte de a face

propuneri pentru viitor, deoarece se pare că mare parte din divergențe provin tocmai din modul diferit de citire a seriilor de timp. Dacă asemenea dispute legitime, dar subtile, ajung să fie exploatare de politicieni care nu le înțeleg pe de-a-ntregul, există riscul ca agenda să devieze. În plus, expertul GEA a conchis că, în orice caz, s-ar putea admite și o garantare cu inflația luând ca reper o perioadă mai lungă de timp, iar nu pe intervale anuale, așa cum se înțeleșese inițial.

În fine, PDL este singura formațiune politică ce declară că evaluează o altă propunere, venită de astă dată din partea mediului privat, anume de a devansa mărirea procentului transferat de la pilonul I la pilonul II față de schema actuală, fără să fi luat încă o decizie în această privință.

Societatea Academică din România (SAR)
Eminescu 61, București 2
tel/fax (4021) 211 1477
office@sar.org.ro
www.sar.org.ro

